עלון 02
חשון תשפ"ז
המרכז לבוררות וגישור
דרכי שלום
שע"י הרבנים הגאונים הרב **דניאל אוחנה** דומו"צ בית הדין "היכל המשפט"
הרב **רפאל הלמן** והרב **גדעון יודאיקין** מח"ס משפטי ה', חוקת משפט וקניין אמנה.

מאמרים ופסקים

טענת 'חוב אחר יש לי כנגדו', האם ובאלו תנאים היא מתקבלת

שאלה

יוחנן רצה לשפץ את ביתו, ולצורך כך שכר את שירותיו של עמוס, קבלן שהיה ידוע כאמין ואיכותי. לאחר משא ומתן מפורט, שבו נבחנו כל הפרטים, קבעו השניים תשלום כולל של 200,000 ₪ עבור השיפוץ. במסגרת החוזה לקח עמוס אחריות על כל תכולת הבית בתקופת השיפוץ. את החוזה ערכו בצורה מסודרת, כחוזה הלכתי בנוכחות עדים ובחתימתם, ונכתב בו שיוחנן נאמן לפרוע רק בפני שני עדים מסוימים.
בסוף השיפוץ, כשעמוס בא לגבות את חובו, הודה יוחנן בסכום שהוא חייב, אך טען שהוא פטור מכל התשלום, ושלוש טענות עיקריות בפיו:
א. בתחילת השיפוץ נזקק עמוס לכסף מזומן באופן מיידי, לשבוע בלבד, וביקש מיוחנן הלוואה של 80,000 ₪, שיוחנן אכן העניק לו. עמוס מעולם לא השיב את הכסף, ויוחנן רוצה שסכום זה ישמש כפירעון חלקי של חוב השיפוץ. עמוס מכחיש מכל וכל את עצם ההלוואה.
ב. כשבוע לאחר תחילת השיפוץ, לטענת יוחנן, הפיל עמוס מהמנוף "בלה" שריסקה את רכבו כליל, והנזק הסתכם ב-50,000 ₪. עמוס טוען שבוודאות לא הוא הפיל אותה: הרחוב מלא משאיות ומנופים, שכן כל הבניינים באזור עוברים תמ"א, וה"בלה" נפלה ממשאית אחרת שאינה שלו.
ג. כאמור, במסגרת השיפוץ לקח עמוס אחריות על תכולת הדירה. יום אחד הוא התרשל ולא נעל את הדירה כראוי, והתכשיטים של אשתו של יוחנן נגנבו. בטענה זו עמוס אינו מכחיש את עצם האירוע, אלא ששניהם אינם יודעים להעריך בוודאות את שווי התכשיטים. ברור לשניהם ששווים נע בין 50,000 ל-100,000 ₪. יוחנן טוען בטענת 'שמא' שייתכן ששווים היה 100,000 שקל, ולכן יש לקזז את מלוא הסכום מהחוב. עמוס טוען אף הוא בטענת 'שמא' שייתכן ששווים אינו עולה על 50,000 שקל, ולכן אין לקזז יותר מסכום זה. עמוס מסכים ש-50,000 השקלים, שהם בוודאות שווי התכשיטים לכל הפחות, יקוזזו מחוב השיפוץ. אולם לגבי החלק העודף, שלדעת יוחנן אולי היו התכשיטים שווים, הוא מבקש שבית הדין יכריע אם הוא מחויב לקבלו כתשלום, בטרם הוכרע שוודאי היה שווים כך.

מכאן נשאלת השאלה: מי מהם נאמן בכל אחת מהטענות הללו?
עמוס טוען: מכיוון שיוחנן אינו מכחיש את החוב עבור השיפוץ, חוב זה מוחלט ואינו שנוי במחלוקת. לפיכך, יוחנן הוא המבקש להוציא ממנו ממון בטענות שונות, ועליו מוטלת חובת הראיה.
יוחנן טוען מנגד: הכסף נמצא תחת ידו והוא אינו בא בתביעה להוציא ממון מידי עמוס, אלא רצונו שתביעותיו הנגדיות ישמשו כפירעון חוב השיפוץ אותו תובע עמוס, על כן הוא הנתבע וממילא דינו להחשב כמוחזק, ועמוס, שבא להוציא ממנו, צריך להוכיח שאין כאן חובות כנגד החוב בכדי לקבל את מלוא הסכום. עם מי הדין?

תשובה

יוחנן חייב לעמוס את מלוא סכום השיפוץ בסך 200,000 ₪. כמובן, אם ירצה בכך, הוא יכול להסכים לקזז מחוב זה סך של 50,000 שקל, שאף לדבריו הוא חייב עבור אחריותו על התכשיטים שאבדו.
מהסיבות כדלהלן: טענתו הראשונה של יוחנן, שעמוס חייב לו כסף מהלוואה שנתן לו - דינה להידחות: מאחר ונכתב שטר מסודר כדין על החוב, הרי שאין ליוחנן מיגו שהיה יכול לטעון 'פרעתי', ולכן אינו נאמן בטענתו שקיים חוב כזה.
טענתו השנייה של יוחנן, שהוא רוצה לפרוע לעמוס את החוב באמצעות חובו של עמוס מכח הנזק שגרם לרכבו – דינה להידחות: כאמור לעיל, מאחר ויש כאן שטר על החוב, אין ליוחנן מיגו דפרעתי ולכן אינו נאמן. ומלבד זאת, עמוס אינו חייב לקבל חוב נזיקין כפירעון לחוב השיפוץ.

זימון מהיר * מומחים לסכסוכים עסקיים * קבלת פסק מנומק 'מהיכן דנתוני' עד שבועיים מהדיון

כתובת: רח' כנפי נשרים 68 ירושלים תובב"א | טל: 055-672-99-77 | מייל: mdarcheishalom@gmail.com
Address: 68 Kanfei Nesharim St. Jerusalem | Tel: 055-672-99-77 | Email: mdarcheishalom@gmail.com

טענתו השלישית של יוחנן, שהוא רוצה לעכב את התשלום בסך 100,000 ₪ בטענת שמא, כנגד שווים של התכשיטים שנגנבו, ושלגביהם עמוס מודה שהוא חייב באחריותם, אף היא דינה להידחות: כאן אמנם יש אירוע מוסכם על שני הצדדים, ולשניהם ספק מהו שווי התכשיטים שנגנבו. מכל מקום, מאחר וחוב השיפוץ קדם לחוב האחריות, הדבר נחשב כ'איני יודע אם פרעתיך', ולכן כל זמן שאין ליוחנן מיגו דפרעתי הן מחמת השטר שנעשה והן מחמת שכל טענתו היא בשמא, אינו נאמן בטענת השמא שלו. אמנם מלבד זאת כאמור לעיל, עמוס אינו חייב לקבל את חוב האחריות כפירעון כנגד חוב השיפוץ, ויוחנן אינו יכול לקזז שום סכום מחוב השיפוץ. אלא בהסכמו של עמוס.

כמו כן, יוחנן לא יוכל לטעון שהוא רוצה לתפוס את חוב ה-200,000 שקל כנגד החובות שלטענתו עמוס חייב לו, משום שאין כאן דררא דממונא ולכן תפיסתו לא תועיל.

הרחבה דיון ומקורות

א) הגדרת טענת 'חוב אחר יש לי כנגדו'

כאשר אדם תובע חוב מוסכם, והנתבע טוען שאינו חייב לשלם משום שהתובע חייב לו חוב אחר, יש כאן שני נידונים שונים. את הטענה 'חוב אחר יש לי כנגדו' אפשר לטעון בשתי דרכים:

1. החוב האחר יפרע את החוב הראשון, וזוהי טענה מקבילה לטענת 'פרעתי', כלומר, שטוען הלווה שהחוב שחייב לו המלווה לטענתו,ע"י נאמנות במיגו דפרעתי, יפרע את ההלוואה המוסכמת.
2. הנתבע אינו טוען בוודאות שהחוב האחר יפרע את חובו, אלא שהטענה מועילה מדין תפיסה בספק - כפירעון: כשם שאדם יכול לתפוס, לפי כללי התפיסה, חפץ ששייך ודאי לחברו כנגד חוב המגיע לו, דעביד איניש דינא לנפשיה וגובה את המגיע לו, כך גם כאן הנתבע טוען שהוא תובע שישתלם מחוב אחר, שיתכן שמגיע לו מן התובע, ותופס את החוב הוודאי כנגדו. אמנם תפיסה אינה מועילה אלא ב'דררא דממונא' או בספק בדין, וכמבואר בש"ך בתקפו כהן (סי' סא). ודן בזה בהרחבה בנתיבות המשפט בכללי תפיסה (אות יב-יג), ועיין עוד בש"ך שם ובתומים.

ב) כיצד יש לדון שתי תביעות חוב הדדיות, כשתי תביעות נפרדות או כתביעה אחת

שורש הנידון הוא, כיצד יש לדון שתי טענות חוב מקבילות, האם נדון זאת כשתי תביעות נפרדות, וממילא לא יוכל הלווה לטעון פרעתי את ההלוואה בחוב שכנגדו, שהרי אינו נאמן בתביעת החוב להוציאו מידי המלווה המוחזק, וממילא כיצד יכול לפרוע בחוב שאינו יכול להוציאו בדין, ולעומת זאת התביעה של ההלוואה מבוררת ומוסכמת ולכן שפיר חייב למלווה. או שאין לדון זאת כשתי תביעות נפרדות, אלא אפשר לחבר ביניהן על ידי טענת הלווה, שטוען פרעתי את החוב למלווה על ידי החוב שלטענתי יש לי כנגד המלווה. וכיוון שהלווה מוחזק והמלווה הוא זה שבא להוציא מידיו, נאמן הלווה מדין המוציא מחברו עליו הראיה לטעון שיש לו חוב אחר כנגדו ואינו חייב למלווה, וכמו בטענת פרעתי. [אמנם כפי שיתבאר להלן ודאי שהלווה צריך לטענת מיגו בכדי להיות נאמן בטענה זו, ולהלן יתבאר בהרחבה].

ג) קיזוז חובות לעולם אינו מבטל את החובות ההדדיים

כלל נוסף: כאשר יש חובות הדדיים, לעולם אין החובות מתבטלים מכח קיזוז חובות, אלא שלפעמים הב"ד אינם מוציאים מזה לזה ובחזרה, היות ואין בכך ענין, וכלשון הגמ' בכתובות (קי, א): 'אפוכי מטרתא למה לי'. אך לעולם החובות במהותם אינם מתבטלים מחמת קיזוז. וכן מבואר בשו"ע ובמפרשים (חו"מ סי' פה סעי' ו).

ד) דין 'אין נזקקין אלא לתובע תחילה' ומקורו

בגמ' בבבא קמא (מו, ב) מבואר, שהכתוב (שמות כד, יד) 'מי בעל דברים יגש אליהם' בא ללמדנו שאין נזקקים אלא לתובע תחילה. וז"ל הגמ': 'דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה, מניין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה, שנאמר 'מי בעל דברים יגש אליהם' - יגיש דבריו אליהם. אמרי נהרדעי, פעמים שנזקקין לנתבע תחלה, והיכי דמי דקא זילי נכסיה', ע"כ. ובביאור דין זה רבו הפירושים בראשונים, ואנו נדון כאן בדרכם של רש"י, תוס' והרא"ש, שפירשו דין זה לענין תביעות הדדיות. וז"ל רש"י: 'שאין נזקקין אלא לתובע תחילה - כגון ראובן תובע משמעון מנה שהלוהו, ושמעון משיבו, תפסת משלי החזר לי מה שתפסת, או משכון היה בידך ונפחת מדמיו שנשתמשת בו בתחילה. נזקקין לטענת ראובן ומוציאים לו המנה משמעון, ואחר כך נזקקין לו לטענת שמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון', עכ"ל. כלומר, כל עוד אין לנתבע נזק מכך שתביעתו מתעכבת — כגון שלא יוכל למכור את נכסיו במחיר טוב, או שיאלץ למכור אותם בזול כדי לפרוע את החוב — דנים קודם בתביעת התובע, ורק אחר כך בתביעת הנתבע.

ה) דעת התוס' והרא"ש בביאור דין זה

ובתוספות ובראי"ש מבואר שיסוד הדרשה הוא לענין סדרי הדין. שדנים קודם בתביעת התובע ורק לאחר מכן בתביעת הנתבע, ואין ממתינים לנתבע שיביא את עדיו יותר משלושים יום שהוא זמן בית דין, אפילו אם ידוע שיש לו עדים. עם זאת כתבו, שמדובר דווקא כשהנתבע אינו נאמן בטענתו, כגון שיש לתובע שטר על חובו ואינו נאמן לטעון פרעתי, אבל אם אין לו שטר, הנתבע נאמן בטענתו שחייב לו כנגדו במיגו שהיה יכול לטעון 'פרעתי'. וכן פסק הרמ"א (חו"מ סי' כד סעי' א) כדבריהם שהנידון הוא לענין סדרי הדין, וגם פסק כדבריהם שכל הדין נאמר רק כשהנתבע אינו נאמן לומר 'פרעתי', אבל אם נאמן בטענת פרעתי - נאמן בטענתו מכח מיגו.

ו) דעת השלטי גיבורים בביאור דין זה

לעומת זאת, בשלטי הגיבורים [וכן בתוס' רי"ד] נראה שהבין

זימון מהיר * מומחים לסכסוכים עסקיים * קבלת פסק מנומק 'מהיכן דנתוני' עד שבועיים מהדיון

כתובת: רח' כנפי נשרים 68 ירושלים תובב"א | טל: 055-672-99-77 | מייל: mdarcheishalom@gmail.com
Address: 68 Kanfei Nesharim St. Jerusalem | Tel: 055-672-99-77 | Email: mdarcheishalom@gmail.com

שהדרשה אינה באה רק ללמד דין בסדרי הדין, כדברי התוספות והרא"ש, אלא עוסקת בנאמנות של הטענה עצמה, האם הנתבע נאמן בטענתו שבכך נפרע החוב. שכתב כאן שמדובר בסוגייה דווקא כשהנתבע תובע דבר שאי אפשר לפרוע בו את חובו, כגון תביעת חפץ, שאז דנים קודם בתביעת התובע ורק לאחר מכן דנים בתביעת הנתבע ואלו הן שתי תביעות נפרדות. אבל כשהוא תובע חוב ממוני כגון הלוואה וכדומה, הדבר נידון כטענת 'פרעתי' על עצם החוב וממילא טענתו היא על עצם תביעת התובע ולא תביעה נפרדת, שהרי לטענתו החוב עצמו נפרע, ועל כן ודאי שצריך לדון את שתי התביעות יחדיו וממילא הוא נאמן בטענתו, וטענתו שקולה לטענת 'פרעתי', שבמקום שאין שטר, הרי הוא נאמן במיגו דפרעתי, ובמקום שיש שטר אינו נאמן אבל יכול להשביע את המלווה, וכן מבאר הדרכי משה בדבריו.

אמנם כאשר אלו שתי תביעות נפרדות, אף אם יש לו מיגו אינו נאמן בטענתו, שהרי זהו מיגו מטענה לטענה, שרוצה להיות נאמן בטענתו על החפץ שיחזיר לו מכח מיגו שהיה טוען פרעתי על החוב, ומיגו כזה ודאי אינו נאמן. וכן לענין שבועה, ודאי שלא יוכל להשביע את המלווה שאינו חייב לו חפץ וכדומה.

ז) הטעם שטענת חוב אחר יש לי כנגדו אינה נאמנת ללא מיגו

ובדבריו מבואר וכן מתבאר בתוס' ובראי"ש, שטענת חוב אחר יש לי כנגדו אינה נאמנת מצד עצמה ללא מיגו, אף שכנגד טענתו שהתובע חייב לו חוב אחר אין ראיה כנגדה מצד 'שטרך בידי מאי בעי'. וצריך להבין, שאם כן מדוע באמת לא נאמינו בטענה שיש לו חוב אחר מצד עצמה אף ללא מיגו דפרעתי, הרי טענתו היא טענת פרעתי ממש. אלא הביאור בזה הוא, שלעולם בהלוואה אנו דנים 'אין ספק מוציא מידי ודאי', שהרי יש ודאי חיוב הלוואה ברור והלה בא לחדש שנפטר מחיובו, ולכן כל טענת פטור מחוב ברור, מן הדין אינה נאמנת וכמו בטענת 'מחלת לי' שאינה נאמנת ללא מיגו כמבואר בש"ך (סי' עה ס"ק כב) [וכתב שם שכן משמע ברמ"א סי' ע סעי' א, וכן מבואר במרדכי ב"ב סי' תסט, עיין שם]. ורק טענת פירעון נאמנת משום שכל מלווה עומד לפירעון, ומשום כך גם טענת חוב אחר יש לי, אינה נאמנת מצד עצמה אלא במיגו דפרעתי.

ח) מחלוקת הקצות והנתיבות בביאור חילוקו של השלטי גיבורים

ובביאור החילוק שחילק השלטי גיבורים בין תביעת חפץ לתביעת ממון, נחלקו הקצוה"ח והנתיבות. לדעת הקצוה"ח (סי' כד ס"ק א), החילוק הוא בין מקרה שבו הנתבע תובע חפץ או קרקע, שבו אינו יכול להכריח את התובע לפרוע את החוב, לבין מקרה שבו הוא תובע דמים, שבהם הוא יכול להכריח את התובע לפרוע את חובו.

ובקצוה"ח (סי' עב ס"ק כח) הוסיף, שגם כל חוב מכח נזיקין וכדומה שהתשלום הוא במיטב, גם הוא נחשב כחפץ שלא ניתן להכריח את המלווה לקבל בחובו. וכן מבואר בפסקי הרי"ד ובחזו"א (ב"ק סי' יב אות יז).

לעומת זאת, הנתיבות הבין שהחילוק הוא בין מי שרוצה לפרוע את חובו באמצעות הדבר שהוא תובע, לבין מי שרק תובע כנגדו ואינו רוצה לפרוע בכך את חובו, אבל אם רוצה לפרוע בתביעת החפץ נחשב כתביעה אחת ויכול לטעון כן במיגו דפרעתי [ויתכן שטעמו הוא משום פסידא שבאופן כזה אפשר לפרוע אף בהלוואה. עיין בקצוה"ח סי' כד שם ובנתיבות ס"ק ב ובמשובב שם].

האם להלכה נפסק כדעת השלטי גיבורים

ועיין בנתיבות (סי' עב ס"ק לז) שכתב שאף אם ננקוט כפירושו של הקצוה"ח בשלטי גבורים, מכל מקום להלכה לא נפסק כדברי השלטי גיבורים שחילק בין תביעת חפץ לתביעת ממון, אלא בשניהם נחשב כטענת פרעתי. אמנם בקצוה"ח שם (ס"ק כח) ובמשובב שם מבואר, שקיי"ל להלכה כחילוקו של השלטי גבורים, שבתביעת חפץ ואף בתביעת חוב נזיקין שדינו במיטב אינו נחשב כטענת פרעתי ולפיכך אינו נאמן אף במלווה על פה. וכן מבואר בפסקי הרי"ד ובחזו"א (שם אות יח), ועל כן דעת הנתיבות היא דעת יחידאה.

ט) שיטת המרדכי בטענת 'חוב אחר יש לי כנגדו'

שיטה נוספת מצאנו בדברי המרדכי בבבא מציעא (סי' רכה). לשיטת המרדכי לעולם אנו דנים זאת כשתי תביעות נפרדות, ועל כן הנתבע אינו נאמן לטעון שיש לו תביעה אחרת כנגד התובע, גם באופן שיש לו מיגו דפרעתי, שכן זהו מיגו מטענה לטענה שאינו נאמן במיגו בזה, ועיין בחזון איש (חו"מ סי' יב אות טו-טז) שביאר כן בדברי המרדכי.

ועוד כתב שם, שאף במקום שתובע הלווה שנתן לו משכון וניזוק המשכון, ושניהם מודים לעצם הנזק אלא שנחלקים ביניהם מה היה שיעור הנזק לאותו משכון, גם באופן כזה אינו נאמן לטעון כנגד החוב הברור, אלא עליו לשלם את החוב, ועל תביעת המשכון ידונו לאחר מכן וממילא יזכה המלווה בדין זה מדין המוציא מחבירו עליו הראיה. [ויש לשים לב שהמרדכי אינו מבאר להדיא שזהו הפירוש בסוגייתנו אלא אומר זאת כדין ברור והוכיח את דבריו מהירושלמי, ויתכן שבסוגייתנו למד שעוסקת בענין אחר, ועיין בחזו"א הנ"ל שנקט כן].

י) דינו של המרדכי במשכון שניזוק, האם הוא קיים אף לדידן

והנה הסמ"ע (סי' כד ס"ק ג) בשם הדרכי משה שם (אות ב) ציין את דברי המרדכי לגבי תביעת משכון שניזוק, שאף אם שניהם מודים לעצם הנזק, אין הלווה נאמן לטעון כנגד חובו הברור. ובתומים כתב, שכל דברי המרדכי אינם אלא לשיטתו שאינו נאמן אף במיגו משום שאלו שתי תביעות נפרדות, אבל לשיטת שאר הראשונים שנפסקה להלכה שבמקום מיגו נאמן לטעון, ודאי שבמקרה כזה ידונו בטענתו היות ושניהם מודים שהיה נזק ורק נחלקים בשיעור הנזק.

ובקצוה"ח שם (ס"ק ב) ביאר, שוודאי דינו של המרדכי נכון אף לדידן, אלא שלמרדכי דין זה הוא אף במקום מיגו, ואילו לדידן דין זה אינו אלא במקום שטר שאין לו מיגו. וממילא, כשנחלקים בשיעור הנזק אין הלווה נאמן, ואם רוצה להביא עדים דינו ככל טענה אחרת שאין ממתינים לו יותר משלושים יום (במשכון שנפחת כו"ע מודו שיכול להעמידו כפירעון, כיוון שזה מעיקרא עומד נגד החוב).

זימון מהיר * מומחים לסכסוכים עסקיים * קבלת פסק מנומק 'מהיכן דנתוני' עד שבועיים מהדיון

דרכי שלום
מרכז לבוררות וגישור
כראשות הגאון הרב דניאל אוחיונה שליט"א

כתובת: רח' כנפי נשרים 68 ירושלים תובב"א | טל: 055-672-99-77 | מייל: mdarcheishalom@gmail.com
Address: 68 Kanfei Nesharim St. Jerusalem | Tel: 055-672-99-77 | Email: mdarcheishalom@gmail.com

יא) טענת שמא חוב אחר יש לי כנגדו והתובע אף הוא שמא – האם נאמנת

ולענין טענת ספק, כאשר הנתבע טוען טענת שמא, מצאנו בדברי הש"ך (סי' עה ס"ק כז) שבמקרה שבו הנתבע הפקיד אצל התובע פיקדון לפני ההלוואה, והתובע פשע בו, ויש ויכוח כמה שווה הפיקדון, וטוען התובע שהיה שווה רק חצי מסכום ההלוואה, ושיעמוד מראש כתשלום ולא כהלוואה, ואילו הנתבע הלווה טוען בשמא שיתכן שהיה שווה את כל סכום ההלוואה, ואם כן הכל היה רק תשלום, כתב הש"ך שיש כאן 'איני יודע אם פרעתיך', ועל כן הדין הוא שהנתבע הלווה חייב לשלם.

מבואר בש"ך שאמנם היה הנתבע נאמן לטעון 'שמא יש לי חוב אחר', אלא שחייב מטעם איני יודע אם פרעתיך, ולכן אם המלווה גם אינו יודע כמה היה שווה, יהיה הלווה פטור. והקשה עליו הקצוה"ח שם (ס"ק ה), שהרי טענת יש לי חוב כנגדו אינה נאמנת אלא במיגו, ואם כן כאן שאינו טוען אלא בשמא הרי אין לו מיגו, והמלווה מצידו אינו חייב לשלם על ספק ערך הפיקדון דהוי איני יודע אם נתחייבתי לך, והלווה מצידו צריך לשלם המלווה -דהוי איני יודע אם פרעתיך. ואינו יכול לשלם חובו במה שהמלווה פטור הימנו. ולכן כתב שבאמת אינו נאמן אף אם המלווה טוען גם שמא.

אולם בנתיבות שם כחולק וטוען שזו כטענת פרעתי מראש ואיני נתחייבתי לך ועל כן אם המלווה גם הוא שמא – פטור הלווה. (ועיין בפתחי תשובה שם (סק"י) שהסכים לדינא כהקצוה"ח, וכן כתב בחזו"א (חו"מ סי' ז אות ב) כדעת הקצוה"ח עיין שם).

טענת שמא חוב אחר יש לי כנגדו בחוב הבא לאחר ההלוואה

אלא שמדברי הקצוה"ח והנתיבות המשפט בסימן נט (ס"ק ב) מבואר, שכל זה הוא דווקא כמו המקרה של הש"ך שחוב נזק הפיקדון היה קודם לחוב ההלוואה, ולכן הוא נחשב כטענה לגבי עצם החוב לדעת הש"ך וממילא יש כאן שמא ושמא ביחס לחוב עצמו, אבל במקרה שחוב ההלוואה היה קודם וכמו במקרה שלפנינו שחוב השיפוץ היה קודם לפשיעה והאחריות שהוא חייב. בזה אף הנתיבות מודה שאנו דנים זאת כתביעה נפרדת, וממילא המלווה ודאי בחוב ההלוואה ולגבי חוב הפיקדון הוא איני יודע אם נתחייבתי ופטור, ולכן אין הלווה נאמן אלא במיגו.

יב) העולה מן הדברים להלכה לענין הנידון שלפנינו:

• ככל שהחוב הוא חוב ממוני וכמו טענתו הראשונה של יוחנן, אילו יוחנן היה נאמן במיגו דפרעתי על טענתו וכגון שלא היה שטר על חוב השיפוץ, באמת היה יכול לקזז סכום זה מחוב השיפוץ. אולם מאחר ובמקרה שלפנינו נעשה שטר על חוב השיפוץ ונקבע בו שאינו נאמן לפרוע אלא בפני עדים, הרי שיוחנן אינו נאמן בטענתו מאחר ואין לו מיגו דפרעתי.

• לעומת זאת בשני החובות האחרים, הן חוב הנזיקין שטוען יוחנן והן חוב הפשיעה בתכשיטים, מכיון שאין זה חוב ממון, אלא חוב נזיקין שדינם במיטב, ראשית, עמוס אינו חייב לקבל חוב זה כפירעון [ויוחנן אינו יכול לומר קים לי כהנתיבות הנ"ל מאחר והוא דעת יחידאה]. מלבד זאת, כאמור לענין טענתו הראשונה, בכל מקרה יוחנן אינו נאמן בטענתו מחמת שבמקרה שלפנינו אין לו מיגו דפרעתי.

• אמנם לענין טענתו השלישית של יוחנן, יש לחדד שכל הסיבה שיוחנן אינו נאמן בטענתו היא משום שחוב השיפוץ נעשה קודם לחוב האחריות על אבדן התכשיטים, ולכן נידון כשתי טענות שונות וממילא בחוב השיפוץ הוא איני יודע אם פרעתיך, ואילו בחוב האחריות המלווה הוא איני יודע אם נתחייבתי. אולם אם חוב זה היה קודם לחוב השיפוץ, לדעת הש"ך והנתיבות היה נחשב כשמא ושמא לגבי עצם פירעון החוב, וממילא היה נפטר מחובו ביחס לזה, ובמקרה כזה אף שנעשה שטר ואינו נאמן לומר פרעתי מכל מקום פטור הוא, משום שמקום שמא ושמא אינו זקוק למיגו וכמבואר בדברי הש"ך והנתיבות.

בס"ד

בשורה טובה לעולם המסחר והמעשה

בשעה טובה הוקם מרכז לבוררות וגישור-"דרכי שלום"- כתובת הלכתית ומקצועית לפתרון סכסוכים עסקיים. אנו שמחים לבשר על פתיחתו של מרכז בוררות ייחודי, המעניק מענה אמיתי, יסודי ומעמיק על ידי הרבנים הגאונים שליט"א.

- **בוררים בעלי שם המטים אוזן קשבת:** לכל צד ניתן המרחב המלא לפרוס את טענותיו עד תום בפני תלמידי חכמים ומומחים בעלי שיעור קומה, באווירה נעימה ומכובדת.
- **'מהיכן דנתוני':** פסקי הדין וההכרעות מנומקים כדבעי מתוך מקורות ההלכה והמשפט, כך שכל צד יוצא מתוך הבנה מלאה וברורה של טעמי הפסיקה -'מתוך שרואים את הדין, הם מתפייסים בו'.
- **דיסקרטיות ומקצועיות ללא פשרות:** ניהול ההליך בידי מורים הוראה ומומחים בעלי שם לענייני חושן משפט ומסחר.

לפרטים נוספים ולייעוץ ראשוני במס' 055-672-99-77

זימון מהיר * מומחים לסכסוכים עסקיים * קבלת פסק מנומק 'מהיכן דנתוני' עד שבועיים מהדיון

כתובת: רח' כנפי נשרים 68 ירושלים תובב"א | טל: 055-672-99-77 | מייל: mdarcheishalom@gmail.com

Address: 68 Kanfei Nesharim St. Jerusalem | Tel: 055-672-99-77 | Email: mdarcheishalom@gmail.com